

Magyar Örökség I.

Egy nép nagysága attól függ, hogy teljesítményeivel és erényeivel miként tudja kivívni ezt a nagyságot.

A világ nagy változásainak pillanatában mindig megjelentek az úgynevezett erénykatalógusok. Az ókorban a hét erényt nőalakokkal személyesítette meg a keresztény művészet. A középkorban gyakran ennél sokkal részletesebb erénykatalógust állítottak össze – Johannes Climacus, Scala Paradisi –, a humanisták pedig erények egész rendszerét dolgozták ki – Cristoforo Landino: *Disputationes Camaldulenses* –, gyakran Platón filozófiai műveit is felhasználva. A hét erényt a középkor folyamán, Prudentius (348–410) *Psychomachia* című műve nyomán, a hét bűnnel állították szembe, és gyakran így is ábrázolták őket.

Régóta dédelgetem a *magyar nemzet örökségét* felölelő nagy tematikus kiállítás gondolatát. Az álmok egy része megvalósult és a kiállítási anyag első része, *Magyar Örökség I.* címmel, 2012-ben elkészült.

Kiindulási pontként fogalmazódott meg bennem az a kérdés, hogy milyenek vagyunk mi, magyarok, milyen erényekkel rendelkezünk, mire lehetünk büszkéek és mi is a magyar örökség. Így az erkölcsi alapjainktól indultam el, elsősorban e téma feldolgozására került sor.

Egy jó művésznek reflektálnia kell korának történéseire. Úgy éreztem, hogy felgyorsult, elmaterializálódott világunkban, amikor az erkölcsi értékek háttérbe szorulnak, és embertársaink a szó rossz értelmében válnak individualistává és kozmopolitává, bizony nagy szükség van erre.

Sokakat megkérdeztem, hogy milyen a magyar nép, milyen a magyar ember. Valamennyien azt válaszolták, hogy **jó**. Alapvetően én is ezt érzem, de azt is tudom, hogy a jóval való lényegi rokonság ösztönszerű erkölcsi biztonságot szül. Csakhogy nem lehet nem észrevenni, hogy ezt az erkölcsi biztonságot alapjaiban ingatta meg az az ominózus 40 év és sajnos elsikkadtak a valóban meglévő magyar erkölcsi értékek.

Mindenekelőtt határozzuk meg az ERÉNY fogalmát. Olyan készséget jelent, amely az embert és tetteit jóváteszi. Aquinói Szt. *Tomás* erénytana áll legközelebb az én lelkemhez, ezt fogadom el, e szerint élek. Ő a keresztény erkölcsi életet a három *isteni* és a négy *sarkalatos erény* alapján fejti ki. Erénytanába beledolgozza az arisztotelészi, a sztoikus és az újplatonikus meglátásokat, valamint a korábbi teológusok tanítását is.

Ennek megfelelően fogalmaztam meg és képzeltem el azokat az erényeket, amelyeket alapvetőnek éreztem a magyar nép életében is, így három isteni – *Hit, Remény, Szeretet* – és három emberi – *Okosság, Igazságosság, Erősség* – erényre esett a választásom. Továbbá kiválasztottam a magyar nép jellemvonásai közül a hét legfontosabbat – *Hazaszeretet, Összetartás, Vallásosság, Hősiesség, Bátorság, Kreativitás, Büszkeség* –, de nem állítottam szembe a hét bűnnel, hanem csak kizárólag a jó tulajdonságokat mintáztam meg. Mindannyian tudjuk, hogy a jó ellentétpárja létezik és ebben a világban egyre erősödik, így nem kívántam még műalkotással is ezt a rossz energiát tovább erősíteni.

A tárlaton látható gyűjteményes anyag kispasztikái is a jó energiát erősítették. A korábbi nagy tematikus kiállításaim – *Magyar népi életképek, Honfoglalók, Múzsák kertje, Magyar táncok, Magyar Mesevilág, Magyar Nagyasszonyok* – szobrai közül választottam ki azokat, amelyek a magyar örökség témát örökítik meg.

A *Magyar Örökség I.* tárlat középpontjába helyezve, a budapesti Belvárosi Nagyboldogasszony Főplébánia keresztelőkápolnájának adományozott *Magyar Család* című kompozíciómmal, szeretném kiemelni a család szerepének fontosságát a magyar örökség őrzésében. Hiszen az ősi kultúra, hagyomány, népművészet úgy maradhat fenn, ha vannak magyar családok, ha vannak magyar gyermekek. Itt öröklődik a hagyomány, itt történik az erények elsajátítása és csiszolása, itt formálódik a lélek és a nemzettudat is. Magyar örökségünk, történelmünk, hagyományaink, kultúránk és erényeink ismerete és szeretete nélkül olyanok vagyunk, mint egy fa, gyökerek nélkül.

Aquinói Szt. Tamás szerint az embernek minden erényben gyakorolni kell magát, mert ha egyik gyöngülni kezd, az magával hozza a többi hanyatlását is. Úgy érzem, hogy ebben mindnyájunknak vannak hiányosságai, amelyen önmagunkban szükséges dolgoznunk. Abban reménykedem, hogy erénykatalógusom beindít egyfajta öngyógyítási folyamatot. Ennek érdekében a kompozíciók többnyire a tibeti *tyilkornak*, tehát „az egy pont és ami körülötte van” elvére épültek. Szanszkrit szó erre a *mandala*, amely egy fogalom és annak energetikai mezejét jelenti, gyógyító és erősítő funkciót töltve be. Ez a fajta gondolkodásmód nem áll távol a magyarságtól sem, ahogyan a magyar népművészeti alkotások is bizonyítják.

Az erénykatalógusom kompozícióival új műfaj született. Jókai Anna író a megnyitóbeszédében, magyarul *hundala* vagy *hondala* szavakkal nevezte el őket. Az én szívemhez mindkét elnevezés közel áll. A *hundala* azért, mert mi, székelyek, a hunoktól származtatjuk magunkat és egy hun azaz székely „találmány”-ról van szó. Ám különösen tetszett a *hondala* is, mert az egész hazát fogja össze egy kerek egységbe. Végül több száz tárlatlátogató segítségét kérve, valamennyien megszavaztuk a **hondala** elnevezést.

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy Jókai Anna, a magyar irodalom nagyasszonya lett a keresztanyja a magyar erénykatalógusom kompozícióinak, a hondaláknak! Hálás vagyok e csodaszép új magyar szóért, amelyet ő alkotott e világra, hogy *a hon*, *a haza* és annak *dala*, *éneke* felemelje valamennyiünk szívét, lelkét. Köszönet érte!

A magyar parasztság a múltból nemcsak egy-egy motívumot, emléktöredéket hozott magával, hanem az egész motívumkincsben, mint összefüggő jelrendszerben, elrejtette ősi világszemléletének alapvető elemeit is. A világ jelenségei között érzékfeletti összefüggés létezik és ezt a transzcendens tudást a hagyomány szimbólumrendszerekben őrizte meg. A hagyományos közösségek jelképeket teremtő, jelképekben gondolkodó, azokat átörökítő emberekből álltak. A szimbólumok rendszerén keresztül alakult ki egy közösség identitása is. Egy díszített tárgyban a szimbólum, célzást és lehetőséget jelent egy magasabb értelem megértésére és véleményem szerint lehetőséget ad egy fogalom megragadására is. Ez a világlátás, a jelekben rögzített és jelekkel közvetített tudás pedig ma is érvényes üzenettel szól.

Az erények domborműveit szándékosan, először intuícióval, majd meditáció révén, végül mindezt nagyon is tudatosan átgondolva komponáltam meg. Az anyaghasználat sem véletlen: minden kompozíció alapja, „gyökere” egy vastag, erős és gyönyörű erezetű csomoros nyárfa, amelyen a törékeny erkölcsi tulajdonságok szimbólumaként jelennek meg az úgynevezett papíragyagból készült, kétszer égetett, áttört, szinte csipkeszerű, légiesen törékeny reliefek.

Jóllehet ősi tudásunk generációkról generációkra hagyományozódott oly sok időn keresztül, hogy ma már csak a szakavatott tudós kutatók, tudatos népművészek és hagyományőrök viselik szívükön, hogy véglegesen el ne tűnjön a feledés homályába. Pedig véleményem szerint ez a szimbólumrendszer akaratlanul is minden magyar ember tudatalattijába belevésődött, csak egy szikra kell, amely meg tudja világítani a megértés útját.

Ez a kiállítási anyag ez a szikra kíván lenni, hogy valóságos értékeinket ne torz és ránk erőltetett tükrökön érzékeljük, hanem az önismeret tükrében ismerjük meg azokat – a hibáinkkal együtt –, hogy megtudhassuk milyenek is vagyunk valójában, hol a helyünk a népek sorában és versenyében; mennyit is nyomunk a lelkiismeret, a haza, az emberiség és a jó Isten mérlegén.

Az önismeret nagyon nagy kincs. Erénykatalógusom és e kiállítás célja is az egészséges önismeret elérése, ugyanakkor felhívja a figyelmet értékeinkre, megerősítve nemzettudatunkat és helyes önértékelésünket Európa szívében.

Józsa Judit

kerámiaszobrász, művészettörténész
a Magyar Kultúra Lovagja